

"La cultura catalana és antropòfoga"

Tot i que Ponç Pons, darrer premi Carles Riba de poesia, manté més relació amb poetes de Mallorca i el Principat que no de Menorca, qualifica l'obra guardonada 'El salobre' d'"acte de solidaritat i d'amor a l'illa" que defensa poema a poema.

Ponç Pons, el poeta menorquí guanyador del darrer premi Carles Riba (Nit de Santa Llúcia, desembre de 1996), és un autor consagrat apostòlicament a les lletres. Escriu, amb no poc ritualisme medievalitzant, a mà i de nit. Utilitza ploma i tinta fresca, a recer de la llum groga i tremolosa d'una espelma que li ha fet perdre vista, son i anys de joventut.

Tanmateix no dubta a dir que, tot plegat, ha pagat la pena, perquè aquell infantó de deu anys que s'iniciava en el somni de les lletres, que es tancava a les golfes de ca seva i que, carregat de fred i de coratge, feia els primers mots, ara llueix un prestigi indubtable, capaç de trencar l'isolament d'una Menorca enforada dels cenacles literaris.

El Carles Riba, assolit pel poemari *El salobre*, és el setè guardó d'una carrera poètica densa de reconeixements i de noves esperances per a les lletres catalanes. La premsa i la crítica del Principat han acollit els seus títols amb comentaris ben favorables. El seguit d'elogis permeten de preveure que les seves composicions acabaran esdevenint aportacions perdurables per a la història de la poètica catalana del darrer terç d'aquest segle.

També és premi Ciutat de Palma Joan Alcover (1994), Jocs Florals de Barcelona (1995), Guillem Cifre de Colonya (1996), i posseeix els de la crítica Josep M. Llompart i Cavall Verd. L'obra *Desert encès* (1989) fou nominada al Premi Nacional de Literatura.

—*Quina és la contribució actual de Menorca a les lletres catalanes?*

—Allò que més ens ha afavorit és la llei de normalització lingüística, que ha permès que hi hagi

català a l'escola. A banda açò, cal dir que a Menorca hi ha gent consagrada, com ara en Pau Faner. Ara, la valoració del que aportam a les lletres, només la podem fer quan tendrem perspectiva, d'aquí a un cert temps. El balanç no és fàcil. Tanmateix, em sembla que des de Joan Ramis (final del XVIII) ençà les lletres de Menorca han sofert un tall, un tall ben fondo, només matisat per alguna individualitat que, això no obstant, no permet de parlar d'una contribució en conjunt.

—*Ha sorgit a Menorca una generació literària?*

—Potser el temps i els estudis que es faran en el futur ens hi consideraran, però jo em sent contemporani de Ramon Llull. Tenc més relacions amb poetes de Mallorca o de Catalunya que no amb gent d'aquí, de l'illa de Menorca.

—*Quin judici li mereix la literatura en llengua catalana d'avui?*

—Hi ha una munió d'autors, d'autors bons, però sobren les polèmiques. La cultura catalana és antropòfaga. Oscil·la entre el provincianisme i l'antropofàgia. Crec que hauríem de superar l'enveja per l'admiració, i ser més respectuosos, més agraïts. Vull dir que són lamentables les baralles personals que es donen sovint.

—*Quines són les dificultats socials que condicionen els autors*

pel fet d'escriure en una llengua minoritària?

—Ho tenc molt assumit. Té límits, és clar, però els autors que com jo hem fet una opció ferma i incondicional, ja hi comptam, amb els entrebancs, perquè ho feim lliurement. En el meu cas, ho faig perquè és la meua llengua. Si no ho feim nosaltres, qui ho farà?, qui escriurà en català?

—*Es la llengua una pàtria, i els mots, el seu governador?*

"La meua pàtria és la llengua catalana, però reuig governadors i autoritats. Com a "anarquista de la bondat" que em consider, segueix el lema de viure i de deixar viure. La literatura és un acte de llibertat. I és també un acte d'amor, de fe..."

—La meva pàtria és la llengua catalana, però reuig governadors i autoritats. Com a “anarquista de la bondat” que em consider, segueix el lema de viure i de deixar viure. No vull mots que sien governadors de res. La literatura és un acte de llibertat. I és també un acte d’amor, de fe, una manera de donar sentit al món.

—*La llarga llista de premis, quin perfil d’escriptor dibuixen de l’autor Ponç Pons?*

—La d’un home consagrat a les lletres que escriuria encara que no el llegís ningú. L’alegria dels premis rebuts sols em dura un dia, perquè l’endemà ja pens en nous llibres i nous projectes literaris. Amb cada llibre començ de zero. Els premis, és cert, avalen una obra, però, a mi, només m’interessa la literatura. Els premis són efímers. El que m’interessa, per tant, és allò que queda després, el llibre, un llibre que els lectors, el temps i els crítics ja s’encarregaran de jutjar.

—*Els mots dolent perquè dol el món, o bé és el món el que dol pels mots filats en un poema? Què són, reflex o matèria reflectida?*

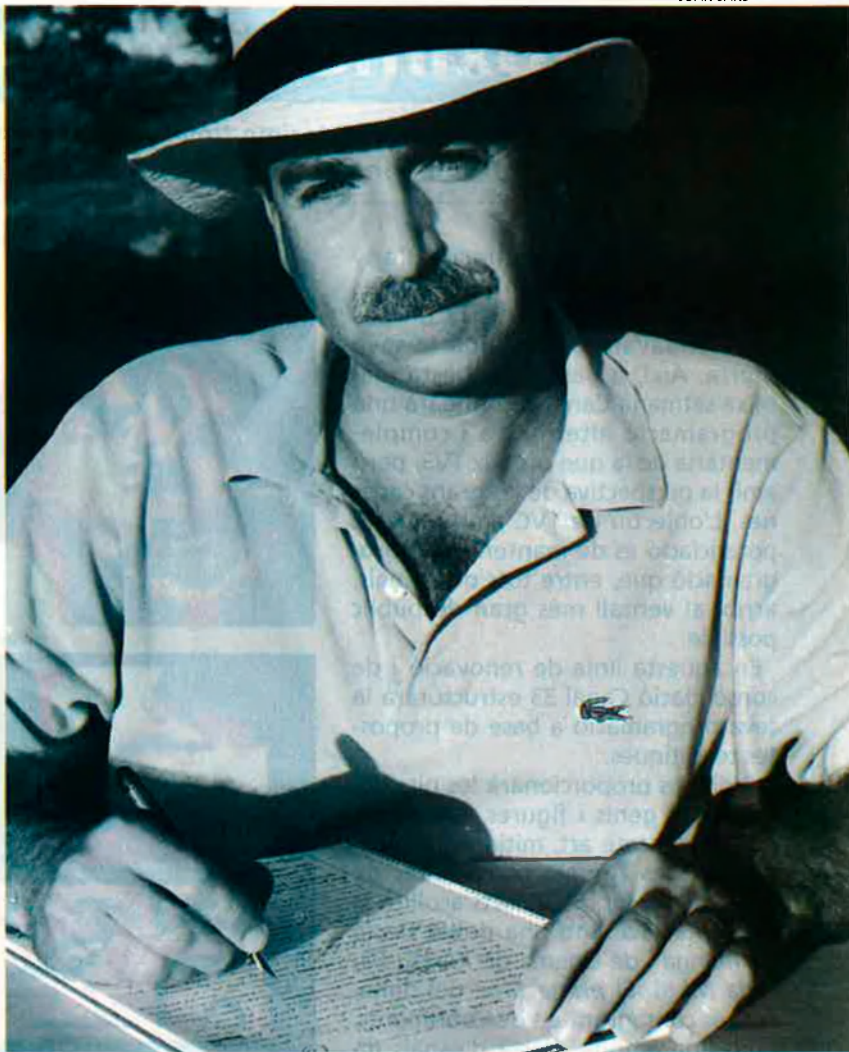
—Sovint la poesia neix com a reacció contra un món injust, cruel i hostil. Tal volta per això la poesia és farcida de mots que dolent, i que esdevenen reflex d’un món esfereïdor; un món que a vegades necessita reaccions poètiques dolgues, reivindicatives. Crec que el poema que tanca *El salobre* contesta aquesta pregunta: “Perquè escriure és també donar sentit al món/ i salvar del neguit un temps mortal absurd/ perseverar en la nit tot cercant fervent mots/ que emotius m’apuntalin fets versos la vida”.

—*Menorca. Menorca terra, Menorca poble, Menorca cultura, Menorca reserva de la biosfera. Quina és la Menorca de Ponç Pons?*

—Menorca és “una unidad de destino en lo universal”. És un microcosmos, un món que forma part del món. És un paradís, una petita pàtria, a punt de ser saquejada per la pressió depredadora del ferro capitalisme turístic. És així com les illes ja no són un paradís, sinó un negoci. Tanmateix, en el cas de Menorca, i malgrat les vicissituds i les èpoques de fam, avui per avui és un territori on es pot viure de forma digna i humana. El problema és que els menorquins no valorem el que tenim. L’entorn de què gaudim afavoreix un tipus de vida molt humà. Jo, de fet, no sent cap casta d’ofegor, provocada per les dimensions socials o culturals de Menorca. Potser quan era jove sí, però no ara, perquè visc obert al món. Som un home de poble que viu obert al món. He après a no queixar-me. L’única cosa que trob enrarida és l’ambient cultural. De vegades és un poc mesquí. Açò no obstant, ara gaudesc dels avantatges de Menorca (la humanització, el paisatge, la tranquil·litat), però connectat literàriament amb el món exterior.

—*Després del Carles Riba, quines són les fites literàries?*

—Començar de bell nou. Encara sent aquella por, aquell misteri de retrobar-me cada nit amb el ritual d’escriure, de copsar els mots i d’endrecar uns ver-

sos. Encara vull ser poeta, amb la mateixa intensitat que aquella primera vegada, de les golfes de casa estant, quan tenia deu anys, quan vaig fer-me el propòsit de ser escriptor. Avui, és clar, he assolit la tècnica, però sempre començ amb la mateixa il·lusió, és a dir, la mateixa tremolor.

—*Finalment, la poesia és solidaritat en solitari; revolució sense aldarulls; pura estètica? Què és en veritat?*

—Em quedaria amb la primera definició. La poesia és solidaritat en solitari. Puc dir que sí, que som un solitari solidari. I *El salobre* és acte de solidaritat i d’amor a l’illa de Menorca.

Una illa de Menorca que el poeta Ponç Pons defensa cada nit mot a mot, poema a poema, sota la llum groga d’una espelma, que li fa perdre vista, però que li empelta lluminositat a l’ànima. *El salobre*, justament, n’és una prova contundent. L’autor l’ha definit com a trists i ecològics poemes que fan referència a la degradació de l’illa. Són, al capdavant, la nostàlgia d’un temps i d’uns paisatges.

Per a Ponç Pons els premis són efímers: “Els premis, és cert, avalen una obra, però a mi, només m’interessa la literatura.”

Jordi Alzina Villalonga